

תְּלֻבוֹת קְרִיאַת סֵפֶר תּוֹרָה סִימָן קל"ה

ביאורים ומוספים

(23) ולא נתבאר בדבריו אם ראוי למחיל גם לסתם אדם או דוקא לגדול ממנו (ובשיטת רבינו שמחה בדהגהת מרדכי גיטין סי' תא) אמנם לקמן (סי' רא שם) כתב שאם רוצה לחלוק כבוד לאחר ראשי, ומשמע שראוי לחלוק כבוד אף לסתם אדם.

[משנ"ב שם]

אם אין פהן בבית-הקנסת⁽²⁴⁾, הולכין אחר הגדול בתקנה ומנן⁽²⁵⁾. (24) וכדן שנמצא בזמן קריאת התורה בבית הכנסת אך אינו מתפלל במנן זה, הסתפק הגר"פ פראנק (אימורים משולחן גבוה עמ' 4) אם חייבים לקרותו ראשון (והוכיח משו"ת חתם סופר סי' קנז) שאין חייבים לקרוא מי שאינו שייך לציבור בקריאתם, אכן, דעת האדר"ת (עובר אורח סי' קל"ה ג) שאין חיוב להעלותו ראשון, וכן דעת הגר"ש אלישיב (מנשים באהל עמ' קכא), ומשום שכבודו של הכהן הוא רק כששייך לציבור בתפילה זו.

(25) ובביאור גדול במנן, ביאר הגר"פ שיינברג (חדושי בתרא) שלדעת המשנים היינו שהוא גדול במספר התלמידים שיש לו. אכן בביאור דברי התנא (ערוך פ"א מ"ה) ש'אין בית דין יכול לבטל דברי חבירו עד שיהיה גדול ממנו בחכמה ובמנן, כתב התפארת ישראל (שם יבין אות לב), שיש אומרים שבמנן היינו מנין תלמידים של בית דין האחרון, ודם חכמי הדור שהסכימו וקיבלו הדבר מפי הבית דין, יש אומרים שבמנן היינו מנין השנים, דהיינו שראש בית דין האחרון יהיה זקן מן הראשון.

[משנ"ב סי' יד]

בשאיין שם פהן אחר זולתו שיוכל לקרות בעצמו, כקבא'ר שם⁽²⁶⁾. (26) כך מבואר שם בדברי השו"ע (סי' ב). אמנם המשנ"ב שם (סי' ד) כתב בשם הפרי חדש, שמדברי הטור (סי' קמא) ומתשובת הרא"ש (שהובאה בבי"ש שם) משמע שיש להקל בזה, ובפרט לפי מה שכתב השו"ע לקמן (סי' קלט ג) בשם המהר"ל שהיום מותר לקרוא אף לסומא, בודאי אין להחמיר בזה.

[משנ"ב סי' טו]

לקרות עם השליח-צבור מתוך הקטב כי אם בעל-פה⁽²⁷⁾.

(27) ובטעם הדבר כתב לקמן (סי' קלט סי' יב-ג), שכיון שאנו נוהגין שהשליח צבור קורא מתוך הכתב, שוב אין להקפיד על העולה, שהרי 'שומע כעונה', ובביה"ל לקמן (סי' קמא ס"א ד"ה לבטלה) הקשה איך שייך דין 'שומע כעונה', שהרי לא תיקנו ברכה לשומעים אלא לקרוא, ואם כן איך יכול לברך בשאינו קורא, וכתב לתרץ בדוחק שהש"ץ מוציא את העולה שקורא בשבילו, ואילו שאר הציבור הם שומעים.

[משנ"ב שם]

נעין לקמן בסימן קלט סעיף ג מה שנתבאר שם⁽²⁸⁾.

(28) שכתב שם (סי' יג), שאף על פי שנהגה להקל לקרוא לכהן אפילו אם אינו יכול לקרוא עם הש"ץ מילה מתוך הכתב, מ"מ לפרשת 'פרה' ופרשת 'זכור' נכון שלא לקרותו לכתחילה.

[משנ"ב סי' יז]

אינו ראוי⁽²⁹⁾. ואפילו לדעה הראשונה בסימן סו סעיף ד שפסקים⁽³⁰⁾. (29) ומי שקראוהו לעלות לתורה ולא עלה מחמת הפסק בתפילה ועלה אחר במקומו, כשבא לעלות לאחר מכן הורה החזו"א (דינים והנהגות פ"ה אות יא) שלא לקרותו שנית בשמו, אלא יעלה מעצמו.

(30) ואף על גב שכתב השו"ע שם שהלכה כדעת היש אומרים המשך במילואים עמוד 4

[משנ"ב סי' ח]

והטעם כתב שם⁽¹⁷⁾ וכו', כדי להשלימה לעם מצות וחקים⁽¹⁸⁾.

(17) טעם זה כתב האור זרוע (הל' שבת סי' טו) על עיקר דין ההשלמה, ואין זה טעם על הקדמת פרשת שבוע הקודם לפרשת שבוע זה.

(18) ובן חוץ לארץ הבא לארץ ישראל אחרי המועדים, בשנה בה חל יום טוב שני בשבת, ונמצא שחסרה לו קריאת פרשה אחת, דעת הגר"מ פיינשטיין הגר"ש אויערבאך והגר"ש אלישיב (יום טוב שני כהלכתו פ"ט סי' דה' מב), שאינו מחויב מעיקר הדין להשלמה, ולדעת הגר"ש אלישיב (שם), ישתדל לשמוע הקריאה החסרה (וראה שם (ה' מב) אופן ההשלמה, ודיניה).

[משנ"ב סי' ט]

דקתיב 'וקדשתו'⁽¹⁹⁾, וקבלו חז"ל שרופה לומר, לכל דבר שבקדשה: לפתח ראשון⁽²⁰⁾ ולכרך ראשון⁽²¹⁾ ולטל מנה יפה ראשון⁽²²⁾.

(19) והלימוד מוקדשתו, כתב לקמן (סי' רא סי' יג) שהמג"א מצדד שאינו אסובכתא בעלמא, אלא חיוב מדאורייתא.

(20) ולענין מי שבא ואמר 'כהן אני', כתב לעיל (סי' קכח סי' א) שיש אומרים שנאמן הוא לישא את כפיו, וכן המנהג. וברמ"א (אה"ע סי' ג ס"א, שהוא מקור הדברים), כתב כן אף לענין לקרוא בתורה ראשון.

וכהן בעל מום וכהן קטן, האם הם בכלל 'וקדשתו', בשעה"צ לקמן (סי' רפב סי' טו) הביא את דעת רעק"א (בגליון שו"ע על המג"א שם) שכתב שדרשו בספרא שחייבים לקדש גם כהן בעל מום, ומכאן זה הקשה על המג"א שהיקל בכהן קטן שאין בו מצות 'וקדשתו' מחמת שאינו בכלל עבודה. אכן, לגבי כהן קטן, פסק המשנים שם (סי' יב) להלכה, כדעת המג"א שאין בו דין 'וקדשתו'. ובביאור דברי המג"א לחלק בין כהן בעל מום לכהן קטן, כתב הגר"י קמניצקי (אמח ליעקב סי' רפב) שבעל מום אף על פי שאינו עובד, מ"מ חולק בקדשים כדי לאיכלם, מה שאין כן קטן, שאף שאוכל קדשים מ"מ אינו מקבל בהם חלק (וראה בפמ"ג משב"ז סי' ח שדחה סברא זו). ובהר צבי (קובץ חידושים על המנחת חינוך מצוה רסט) כתב לחלק, שבעל מום אף שאינו מקריב, מ"מ יש לו מצוה לאכול קדשים, מה שאין כן בקטן שאף על פי שמותר לו לאכול, מ"מ אין מצוה באכילתו, ומטעם זה שייך בעל מום בעבודה יותר מאשר קטן.

וכהן שנשא אשה האסורה לכהונה, כתב לעיל (סי' קכח סי' קמט) שאינו עולה לתורה ראשון (וראה מה שהקשה הפמ"ג (משב"ז פתיחה לס' קלה), ומה שבואר בנדרן זה). ולהעלותו לשאר עליות, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סי' לג) שמעלים אותו כישראל, וכמבואר בפמ"ג (שם), והטעם, שלא נאסר לקרותו לתורה אלא שאיבד את מעלת כהונה ולויה שלו.

(21) וביאר לקמן (סי' רא סי' יג) דהיינו בסעודה, בברכת המוציא ובברכת המזון.

(22) ודיינו שהישראל צריך ליתן לכהן מנה יפה קודם לכל המסובים, וכמו שכתב לבאר לקמן (סי' רא שם), עוד כתב שם, שזהו דוקא בחברים המסובים בסעודה, או בצדקה, אבל לא כשחולק הכהן איוו שותפות עם חבירו הישראל, דאדרבה אמרינן בגמ' (פסחים ג, ב) כל הנותן עינו בחלק יפה אינו רואה סימן ברכה לעולם.

[משנ"ב שם]

אם רצה ספקן לחלק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו, הרשות בידו⁽²³⁾.

הלכות קריאת ספר תורה סימן קלה יז באר הגולה

ג גשין נט ד רב
עמרם ורב נטרוניא
ה רשכ"א ו מהרי"א
בשם תשובת
הרשב"א ז מהרי"א
בשם ארחות מייב
ובשם הר"ף

(ועין לקמן סימן רפב): ג (ט) לכה קורא בתורה ראשון, (י) ואחריו לוי ואחריו ישראל: ד (יא) המנהג הפשוט, שאפילו כהן עם-הארץ קודם לקרות (יב) *לפני חכם גדול ישראל, והוא שהכהן (יג) יודע לקרות (ומיהו, אם יוכל לקרות עם השליח-צבור מלה (ה) במלה (יד) סגי בכך, בדלקמן סימן קלט (אבודרהם), (טו) שאם אינו יודע לקרות היאף יברך על התורה: ה (טז) ואם הספר-תורה פתוח והכהן קורא את 'שמע', (יז) אינו רשאי (י) להפסיק, וקוראים ישראל (י) במקומו: הגה וכן בתענית שאחר פסח וסכות שקורין 'והלל', אם אין הכהן מתענה קורין לישראל: (יח) וטוב שילך הכהן (ט) מבית-הכנסת (מהרי"ק שורש ט): ו ואם נכנס הכהן לבית-הכנסת

באר היטב

שני לקרותו, מ"א: (י) במקומו. ואין ממתניין לו, מפני כבוד הצבור, מהרי"ק. אם המנהג לזנות כמעט מי שיקרא ראשון בהתחלת התורה בבכראשית, אם קונה ישראל, מוחל הכהן על כבודו ויוצא מבית-הכנסת (ופעם א' לא רצה הכהן לצאת מבהכ"נ), ומתיר לכפותו ע"י השלטון לצאת מבהכ"נ כדי שלא יתבשל כבוד התורה, מהרי"ק שם. וכנה"ג ופר"ח פסקו דאפילו לא יצא הכהן יקרא הישראל, ע"ש. ועין בתשובת קנסי-הקנאל שאלה ז שחוקק בזה: (ט) מבהכ"נ. עין סימן חסד סעיף ו מה שכתבתי שם:

באר הלכה

על-ידי השני או השלישי, אין זה מעכב. עד כאן לשונו: * לפני חכם גדול ישראל. ועין בחי"אדם בשם הים של שלמה דטוב להירא להתחלה שלא לקרות לכהן עם-הארץ לפני פלמיר-חכם אם יש כהן חבר בבית-המדרש שאפשר לקרות אותו, ועין שם מה שכתב עוד בזה:

"וקדשתי" (יט), (יא) וקבלו חז"ל שרוצה לומר, לכל דבר שבקדשה: לפתח ראשון (20) ולברך ראשון (21) ולטל מנה יפה ראשון (22). ומכל מקום אם רצה הכהן לחלק כבוד לרבו או למי שגדול ממנו, הרשות בידו (23), אבל לענין לקרות בתורה (24) בבית-הכנסת תקנו חז"ל מפני דרכי שלום, שאין הכהן והלוי יכולין למחל, אלא וקרא כהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל, כדי שלא יבוא הדבר לידי מחלוקת, שכל אחד יאמר אני גדול ואקרא ראשון. ואין חלוק בין שבת ויום-טוב (25) לשני ויום-טוב ואשר זמנים שקוראין כהן (פמ"ג). אם אין כהן בבית-הכנסת (26), הולכין אחר הגדול בהקמה ומניין (27), אף-על-פי שהאחר גדול בשנים (מ"א בסק"י): (י) ואחריו לוי. ואסמכיהו (28) אקרא דכתיב "ויחנה אל הכהנים בני לוי וגו", אטו אנו לא ידענו דכרנים בני לוי ניהו? אלא לאשמועינן דמתחלה כהנים וקדור בני לוי: ד (יא) המנהג הפשוט. רוצה לומר: (טו) אף דהרבה ראשונים סוכרין דלא נעשה תקנה זו להקדים עם-הארץ לפני החכם, מפל מקום המנהג בהפוסקים שסוכרין דלענין קריאת התורה בבית-הכנסת, מפני דרכי שלום לא חלקו בזה: (יב) לפני חכם גדול. ואין כאן בזיון לכבוד התורה, (טו) דכיון שכן המנהג אין פאן בזיו: (יג) יודע לקרות. מתוך הכתב, בדלקמן סימן קלט סעיף ב: (יד) סגי בכך. והנינו דוקא בשאין שם כהן אחר וזולתו שייכל לקרות בעצמו, כמבאר שם (29): (טו) שאם אינו יודע וכו'. ונהיים (29) נהגין לקרותו אף-על-פי שאינו יודע לקרות עם השליח-צבור מתוך הכתב כי אם בעל-פה (30), (29) וגם בזה לא נהגו לדקדק היטב, וזולתו דמסתמא יכול לקרא עם השליח-צבור על-פני-פנים בעל-פה. ועין לקמן בסימן קלט סעיף ג מה שכתב שם (31): ה (טז) אם הספר-תורה פתוח. הוא הדין (32) אפילו עדין לא הוציאו הספר-תורה, גם-כן אין ממתניין מלהוציא הספר-תורה עד שיקמו הכהן תפלתו, משום טרחא דצבורא: (יז) אינו רשאי (29). ואפילו לרצה הראשונה בסימן סו סעיף ד שפסקי (30), הנינו כשקראוהו, ומפני כבוד התורה, אבל להתחלה אין לקרותו. ומשום פקדא דכהן (שיאקרו עליו שאינו כהן) ליכא למחש, שהרי הכל רואין שהוא עוסק בקריאת שמע ותפלה. והסכימו (כ) האחרונים דלאו דוקא "שמע". דהוא הדין בשעוסק בברכות של קריאת שמע. ועין לעיל בסימן סו סעיף-קטן כו שהכריעו דיש להקל לקרותו להתחלה כשהוא עומד בין הפקדים ואין שם כהן אחר (31), וכל-שכן כשהוא עוסק בפסוקי דזמנא (32): (יח) וטוב שילך הכהן. הנינו, דמדינא אפילו לא יצא גם-כן יוכל לקרא לישראל במקומו, כיון שהוא אינו יכול לעלות (33), רק דלכתחלה טוב יותר שילך מבית-הכנסת דשמן איכא פקדא (34), משום שאין הכל יודעין שהוא אינו מתענה. ואם יש כהן אחר בבית-הכנסת שמתענה, אין צריך לכלי עלמא לילך מביית-הכנסת, רק להודיע לשליח-צבור שלא יקראוהו. קהל שהיו נוהגים מקדם שבשבת-בראשית היה אחד מהקהל מתנדב מעות לצורך בית-הכנסת כדי שיקרא ראשון בהתחלת התורה, והכהן אינו רוצה למחל, אין חוששין לךבריו ונעשו הקהל כמנהגם, מאחר שמנהג קדום הוא שנתקן לכבוד התורה (מהרי"ק, שרש ט, עין שם שמאריך בשבח המנהג הזה). ועין בכנסת הגדולה ופר' חדש שהסכימו שאפילו אינו רוצה לצאת מבית-הכנסת, אף-על-פי-כן אין חוששין לזה וקורין לישראל המתנדב. והנינו דוקא בנדון בזה שהיה מנהג קדום ומספם לכל, שנעשה גם ברשות הכהנים, שהיה מהגם מעולם לצאת בעת שקוראין להישראל, משום עלוי וכבוד התורה שמתנדבין דמים וקרים בעד קריאת פתיחתה; מה שאין בן בעיר שרצו לעשות מנהג קבוע למכר המצות שלא ברשות הכהנים, ועל הכהנים שיצאו בשעה שקורין בתורה, שאין הרשות בידם (35) [תשובת חתם-סופר סימן כד, וכן כתב בתשובת שיבת-ציון]:

שער הציון

(יא) גמרא: (23) הנה בסקרא נזכר "בבית-הכנסת", ומשמע לכאורה דדוקא שם משום דשכיחי רבים ואחי לאנצוני כדאימא שם, אבל בשמחלל בעשה בביתו דלא שכיחי רבים כלל, לא תקנו כהן ויכול למחל, דומיא דשני ותמישי דבזמן הגמרא. ואף דכתבו התוספות דבזמננו גם שני ותמישי לשבת ויום-טוב דמא, הני גם-כן משום דהאידא שכיחי רבים בבית-הכנסת גם בשני ותמישי, מה שאין כן לשמחלל בבית. אמנם מדסתם בשלהן-ערך ולא חלק בזה. משמע דכהנים המנהג בכל מקום בשעה. וצריך עיון: (24) ואפילו לא היה שם רק מנהג מצמצם גם-כן אין להקל, דלא פלוג רבנן (ח"א): (25) גמרא: (טו) עין בתי"ס ובהר"ג (36) אחרונים: (36) בן מהבאר מדברי הגמרא-אברהם בסימן זה סעיף-קטן ה ולקמן בסימן קלט סעיף-קטן א וסעיף-קטן ד, וכן בסב בספר מגן-אבירים, עין שם: (37) מגן-אברהם סימן קלט סעיף-קטן ד: (38) בן מוכח בתשובת הרשב"א סימן קטו שממנו מקור הדין להדיא: והאי דנקט המתבר "ספר-תורה פתוח", משום דמעשה שניה, בפתוחה היתה, עין שם: (39) מגן-אברהם ודור-הימים ושיערי-אפרים, דלא כט"ו:

מילואים
הלכות קריאת ספר תורה

המשך מעמוד 32

כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ד סי' עא) שפרשת זכור אף שחובה מדאורייתא, מ"מ אפשר לצאת ידי חובה בקריאה של פורים, ולכן אם ציבור שלם לא שמעו את הקריאה בשחרית, יש להניח להם להשלימה במנחה בלא ברכה, אך אם רק יחידים לא שמעו את הקריאה בשחרית, אין לקרוא להם במנחה ויצאו ידי חובה בקריאה של פורים. ולענין פרשת שקלים, הביא בשם זכור לאברהם (ח"א ערך ספר תורה) שיקראו במנחה, אולם בשו"ת יוסף אומץ (סי' כז) כתב שאין תשלומין לפרשת שקלים במנחה, דעת הגר"נ קרליץ (יד בקריאת התורה סי' פה סי' ד ו-לו) שיכול להשלים קריאת ארבע פרשיות במנחה.

[משנ"ב שם]

פִּי כְּשֶׁקוֹרֵין שְׁתֵּי סִדְרוֹת צְרִיף לְקוֹלָתוֹ חֵד (בְּרֵא 13).

(13) ומה שאין קוראים פרשת 'ויחי' לבד ובשבת הבאה יקראו שתי סדרות, ביאר הדגול מרבבה שלעולם אין דוחים את חובת השעה מפני דבר שעבר וזמנו. [וכן כתב לבאר לענין שתי פרשיות המחוברות, לדעת הסוברים שאין משלימים].

[משנ"ב שם]

יֵשׁ חֹלְקִין וְסִבִּירָא לְהוּ דְּלַעוּלָם מְשַׁלְיִמִין⁽¹⁴⁾.

14) ואם יילגו על פרשת 'וזאת הברכה', כרב הגר"ה קניבסקי (אשכנזי) ישראל בסוף הספר תשובה (רנ) שמסתבר שאי אפשר להשלימה בפרשת 'בראשית'.

[ביה"ל ד"ה קריאת הפרשה]

אלא יתחיל עם הפהו מראש הסדר של שבת העבר¹⁵).

15) ובטעם הדבר, כתב שם (פתחי שערים שער ז ס"א) שהוא משום הנכנסים, שיסברו שקוראים במה ששייך לאותה שבת, והכהן מתחיל באמצע. ואף אם יתנו לב שהיא הקריאה של שבת שעברה, מ"מ לא יתלו שהפסיקו בשבת שעברה את הקריאה באמצעה, אלא יסברו שלא קראו בשבת שעברה כלל, ועתה התחילו מראש הפרשה, וכזה זה עלה לשלישי או לרביעי [שהרי לא מסתבר שקראו עם הכהן כל כך הרבה מתחילת הפרשה] עוד טעם כתב שם, שאין לשנות את התקנה שתחילת הקריאה היא מראש הפרשה.

[ביה"ל שם]

או יותר מה שלא קרא בשבת העבר, ושם יפסיק הפהן ויכרה לאחריה⁽¹⁶⁾.

(16) וכן לעולם כשהעולה השני חוזר וקורא את מה שקרא הראשון, יש להוסיף על מה שקרא הראשון, וכמו שכתב השו"ע לקמן (סי' קלז ס"ו).

[משנ"ב ס"ק ה]

מחמת קטטה⁷).

7) ואם לא קראו בתורה מחמת שלא היו עשרה מתפללים, דעת השערי אפרים (שער ז ס"ט) שלא ישלמוה בשבת שלאחריה, משום שבמקרה זה לא נתחייבו בקריאה, וכן דעת הגר"ז איוערברג (נהליכות שלמה תפלה פ"ב דבר הלכה אות ט), והוסיף, שכשאין מניין אנשים יקרא כל אחד לעצמו בחומש. מאידך, בשו"ת בצל החכמה (ח"א סי' ז אות יב) הוכיח שיש מהפוסקים שחלקו על השערי אפרים, וסוברים שגם באופן זה מחויבים להשלים.

[משנ"ב שם]

[דגמ"ר, ע"ש מילתא בטעמא⁸].

8) שכתב לבאר, שלעולם אין דוחים דבר שזמנו עכשיו מפני דבר שעבר וזמנו, ועוד, שיש לחוש שמא יאמרו השומעים שזו הסדרה השייכת היום, ולא ידעו שקריאה זו אינה אלא תשלומין.

[משנ"ב ס"ק ו']

דאין לקרות בשבת הפאה פי אם הפדרה האחרונה הסמוכה (לזו)⁹
 רכו', ומבאור הגר"א משמע דסבירא לה פהדעה הראשונה¹⁰.

9) ואם לא קראו בתורה בשבוע שלפני המועדים, ובשבת שלאחריה אין קוראים בסדר הפרשיות, דעת הגר"ח קניבסקי (שיח הלכה אות ז) שמסתבר שיכול להשלימה בשבת שלאחר המועד, אף לדעה זו.

(10) והגר"א החמיר לעצמו כשיצא מבית האסורים לקרוא את כל הפרשיות שהחסיר בשמיעתם (תוספת מעשה רב אות לד).

[שעה צ"ס ק"ח]

ושם הלא קימא לן בסימן קח דאין משלימין אלא תפלה הסמוכה לה⁽¹¹⁾.

(11) אמנם לגבי השלמת התפילה, כתב השו"ע לעיל (סי' קח ס"א) שבתחילה מתפלל את התפילה שזה היא עיקר ימנה ואחר כך מתפלל את תפילת התשלומים, ובמשנ"ב כאן (ס"ק ח) כתב שיקרא קודם את של שבת שעברה, ואחר כך את של שבת זו.

[משנ"ב ס"ק ז]

דלעולם צריך להשלים מה שבטלו משבת העבר¹²).

(12) אולם לענין ארבע פרשיות שבחודש אדר, כתב לקמן (סי' תרפ"ה ס"ק ב') שאב לא קראו את הפרשה שמענינו של יום, אין לה תשלומין לשבת הבאה.

ואם לא קראו פרשיות אלו בשבת בשחרית, ורוצים לקראם במנחה,

הַלְבוֹת קְרִיאַת סֵפֶר תּוֹרָה בְּיָמֵן קֹלָה

המשך מעמוד יז

[משנ"ב שם]

ואין שם כהן אחר³¹), וכל-שכן כשהוא עוסק בפסוקי דזמרה³²).

31) ובטעם הדבר כתב שם, שכיון שיש החולקים וסוברים שאם לא יקראו לכהן היה זה פגם לכהן, שאין הכל יודעים שהוא עוסק בקריאת שמע, יש להקל ולקרוא לו על כל פנים כשהוא עומד בין הפרקים. עוד כתב שם, שיותר טוב שילך הכהן מבית הכנסת קודם שיקראו לישראל, והוא הדין ללוי.

32) ולענין מי שעולה באמצע פסוקי דזמרה, כתב לעיל (סי' נא ס"ק י) זייענדיג דאס זאל נישט גענוג זיין, און ער זאל זיין דאס זאל נישט גענוג זיין.

שאינו מפסיק, מ"מ כתב המש"ב שם (ט"ז כו) בשם האדרונים שהיום נוהגים כדעת הסוברים שמפסיק, אלא אם כן הוא עומד בפסוק 'שמע ישראל', או באמצע 'ברוך שם כבוד' וגו', שיגמרם ואחר כך יעלה.

עוד כתב המשגיב שם, שאם יוכל למהר ולסיים עד הפרק, או לכל הפחות עד מקום בו נגמר הענין בלי לעכב את הציבור, עליו לסיים.

ולענין העומד בין גאולה לתפילה, וכל שכן אם עומד באמצע תפילת שמונה עשרה, כתב שם (ס"ק כד) שאף אם קראוהו לא יעלה.

מאת: דוד גורן / מאת: דוד גורן / מאת: דוד גורן / מאת: דוד גורן / מאת: דוד גורן

מילואים הלכות קריאת ספר תורה סימן קלה המשך מעמוד קודם

שיכול לסמוך בשעת הדחק על המקילים בזה ויעלה, כדי שלא יהיה חילול ה' בדבר.

(34) כל זה דוקא לענין תעניות של שני חמישי ושני וכדו', אולם לענין תעניות הכתובות שהכל מתענים בהן לבד מי שהוא חילה, כתב לקמן (סי' תקסו ס"ק כא) שכיון שיש פגם אם לא יצא, יזהר לצאת.

(35) ובשם החזו"א הובא (דינים והנהגות פ"ה אות ט), ששאלוהו לענין בית הכנסת שהיה בו רק כהן אחד, אם רשאים לבקשו לפעמים לצאת קודם הברכה כדי לקרוא לאחר במקומו, ולא היתה דעתו נוחה מזה, ומ"מ כתב הגרי"ח קניבסקי (הע' בשו"ת ישא יוסף ח"ב סי' מא) שלפעמים במקום צורך גדול שהיה חיוב לעלות לתורה אנשים אחרים, התיר החזו"א לבקש מהכהן שיצא.

וכהן הרוצה לצאת מבית הכנסת כשאין לוי כדי שלא יקראוהו גם 'במקום לוי' וכדי לצאת דעת מהר"מ בנעט (שו"ת מהר"י אסאד סי' מה) כששדוע שאין לוי צריך הכהן לצאת כדי שלא יברך פעמיים), דעת הגרי"ש אלישיב (שו"ת ישא יוסף שם) שמותר לו לעשות כן, אך לא באופן קבוע.

יראה להטות אזנו ולשמוע ממנו. ואף אם עומד בבין הפרקים, כתב הגרש"י אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ד ס"ק יח) שאין לקרוא, ובפרט שהיים לא מזכירים לעולה לתורה לקרוא ביחד עם הבעל קורא.

עוד כתב (שם), שלא יפסיק כדי לומר לחזן לעשות 'מי שברך', אולם אם עשה החזן 'מי שברך' ובאמצע שאלו לשמו, מותר להשיבו מפני הכבוד.

[משנ"ב ס"ק יח]

כיון שהיה אינו יכול לעלות (33) וכו', טוב יותר שילך מבית הכנסת דשם איך פגמא (34) וכו', שאין הרשות בידם (35).

(33) ואם קראו למי שאינו מתענה, כתב לקמן (סי' תקסו ס"ק יט) שאם הוא בשני וחמישי בשחרית, יעלה. אולם אם הוא במנחה או בשאר ימי השבוע, כתב שם (ס"ק כא) שיש דעות בין הפוסקים אם יעלה, ובדיעבד אם קראוהו והוא איש תלמיד חכם ומחמת איוה אונס אירע שלא התענה בתענית ציבור, וצר לו לומר להם שלא התענה, נראה

הלכות קריאת ספר תורה סימן קלה המשך מעמוד 36

כבוד מלכים, וכתב ספר החינוך (מצוה קעט סוף פר' נשא) שאם יבחרו מבני לוי שישאו אותו כשם שהם היו נושאים הארון תבוא עליהם ברכה.

[משנ"ב ס"ק מט]

יום או יומים קדם (62) וכו', ששקבטה היתה לענין קריאת בלבד (63). (62) בביאור הלשון 'יום או יומיים', כתב הא"א (בוטשאטש) שהוא כמו שכתבו האחרונים בביאור 'יום או יומיים' המוזכר בשו"ע לקמן (סי' תנג ט"ט) לענין טחינת החטים לפני הלישה, והיינו שלכתחילה יומיים, ואם אי אפשר, על כל פנים בעיני יום אחד [כמו שכתב הבאר היטב שם ס"ק יט].

(63) ומה שנהגו העולם להקפיד לקרוא בו שלש קריאות, כתב הגרש"י אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ב סל"ח) שאין לזה שום יסוד. אמנם בערוך השלחן (סל"ב) הובא מנהג זה, וכתב בטעם הדבר שעל ידי שלש קריאות נחשב הדבר שטילטלו את ספר התורה לצורך קבוע. אבל בפחות מכן לא טלטלוהו אלא לצורך עראי, ויש בזיון בדבר. וכן כתב בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ד סי' סא אות יג) שבמקום שהתירו לטלטלו ראוי לקרוא בו שלש קריאות, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (שו"ת ישא יוסף ח"ב סי' מב) שאף על פי שרוב האחרונים אינם מזכירים דין זה, מ"מ כיון שכך נהגו העולם, יש בחוסר ההקפדה על כך משום בזיון לספר התורה.

[משנ"ב שם]

אלא שקבע דירתה בכאן לאותו זמן (64).

(64) ובאופן זה, אף ביום שקוראים בו בשני ספרי תורה, דעת הגר"ח קניבסקי (שיח הלכה עמ' קמו) שמותר להביא מבית הכנסת סמוך, ואין צורך לגלול את אותו הספר לשתי הקריאות.

(61) ולהביא ספר תורה לבית הכנסת בשמחת תורה, כתב לקמן (סי' תרטט ס"ק ט) שיש בזה דעות בפוסקים, והכף החיים (ס"ק פ) כתב שמותר, שהוא כבוד התורה, והוסיף, שיש סמך למנהג מימות בית המקדש, וכן כתב השערי אפרים (שער ט סמ"ו) שהנהגים כן אין למחות בידם, מאידך, הערוך השולחן (סל"ב) אסר.

ולהביא ספר תורה לבית שבו יש מנין לחתן בשבת של שבעת ימי המשתה, דעת שו"ת אגרות משה (ארו"ח ח"א סי' לד) להתיר, מכיון שקרובי החתן והכלה רוצים לעלות לתורה ביום שמחה [ובבית הכנסת טירחא דציבורא הוא], נחשב דבר זה לכבוד התורה, וטעם נוסף, שחתן דומה למלך ודינו כאדם חשוב [שמבואר ברמ"א שמוציאים עבורו ספר תורה], ועל פי דעת התשב"ץ (המובא בביה"ל ד"ה ואם) שאף מצד עשירות דיני כאדם חשוב אף אם אינו תלמיד חכם. מאידך, האמרי יושר (סי' קצו ס"ה) כתב לאסור, וכן דעת שו"ת מהרש"ם (חו"ס סי' ד). ולהעביר ספר תורה לחדר שמתפללים בו סליחות כדי שיהיה שם בשעה שפותחים את הארון לשמע קולנו' ויאבינו מלכנו, הורה הגר"נ קרליץ והגר"ח קניבסקי (קונטרס מים חיים מס' 49) שמותר, מאחר שנחשב הדבר כמצוה לכבוד התפילה.

ולהוציא ספר תורה לקראת ספר תורה חדש שמכניסים להיכל בית הכנסת, כתב הברכי יוסף (סי' יג) שהמהר"י אבוהב (תשובה כת"י) התיר, וכן כתב בעיקרי הד"ט (ארו"ח סי' ח אות כח). מאידך, השערי אפרים (שער ט סמ"ו, ופתחי שערים שם) כתב שמותר רק עד פתח בית הכנסת או העזרה שמלפניו, אך לא לרחובה של עיר, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (אשרי האיש ח"א פכ"ו אות יט).

ולהוציא ספר תורה לכבודו של מלך, הביא בפתחי תשובה (יו"ד סי' רפב ס"ק א) בשם מהר"ש כץ (תשובה כת"י) שאין למחות בזה מפני

